Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Tredje Afdeling)

25. januar 2017 [1]

»Præjudiciel forelæggelse — politisamarbejde og retligt samarbejde i straffesager — rammeafgørelse 2002/584/RIA — den europæiske arrestordre — artikel 23 — frist for overgivelse af den eftersøgte — mulighed for at aftale en ny overgivelsesdato mere end én gang — den eftersøgtes modstand mod overgivelsen — force majeure«

I sag C-640/15,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Court of Appeal (appeldomstol, Irland) ved afgørelse af 24. november 2015, indgået til Domstolen den 2. december 2015, i en sag om fuldbyrdelse af en europæisk arrestordre udstedt mod

Tomas Vilkas,

har

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, L. Bay Larsen (refererende dommer), og dommerne M. Vilaras, J. Malenovský, M. Safjan og D. Šváby,

generaladvokat: M. Bobek

justitssekretær: ekspeditionssekretær L. Hewlett,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 20. juli 2016,

efter at der er afgivet indlæg af:

— Tomas Vilkas ved M. Kelly, QC, M. Lynam, BL, og solicitors B. Coveney, J. Wood og T. Horan

— Irland ved E. Creedon, D. Curley og E. Pearson, som befuldmægtigede, bistået af S. Stack, SC, og J. Benson, BL

— den franske regering ved D. Colas og F.-X. Bréchot, som befuldmægtigede

— den litauiske regering ved D. Kriaučiūnas, R. Krasuckaitė og J. Nasutavičienė, som befuldmægtigede

— den østrigske regering ved C. Pesendorfer, som befuldmægtiget

— den polske regering ved B. Majczyna, som befuldmægtiget

1 — Processprog: engelsk.

— Det Forenede Kongeriges regering ved S. Brandon, som befuldmægtiget, bistået af barrister J. Holmes

— Europa-Kommissionen ved R. Troosters og S. Grünheid, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 27. oktober 2016,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 23 i Rådets rammeafgørelse 2002/584/RIA af 13. juni 2002 om den europæiske arrestordre og om procedurerne for overgivelse mellem medlemsstaterne (EFT 2002, L 190, s. 1), som ændret ved Rådets rammeafgørelse 2009/299/RIA af 26. februar 2009 (EUT 2009, L 81, s. 24, herefter »rammeafgørelsen«).

2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med fuldbyrdelsen i Irland af flere europæiske arrestordrer udstedt af en litauisk ret mod Tomas Vilkas.

Retsforskrifter

EU-retten

Konventionen om forenklet udleveringsprocedure

3 Artikel 11, stk. 3, i konventionen udarbejdet på grundlag af artikel K.3 i traktaten om Den Europæiske Union, om forenklet udleveringsprocedure mellem medlemsstaterne i Den Europæiske Union, undertegnet den 10. marts 1995 (EFT 1995, C 78, s. 2, herefter »konventionen om forenklet udleveringsprocedure«), bestemmer:

»Hvis den pågældende på grund af force majeure ikke kan udleveres inden for den […] fastsatte frist, skal den berørte myndighed […] underrette den anden myndighed herom. De to myndigheder aftaler en ny dato for udleveringen. I så fald finder udleveringen sted 20 dage efter den nye dato. Hvis den pågældende stadig tilbageholdes ved udløbet af denne frist, skal han løslades.«

Rammeafgørelsen

4 Følgende fremgår af femte og syvende betragtning til rammeafgørelsen:

»(5) Den Europæiske Unions erklærede mål at blive et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed har skabt et ønske om at afskaffe udlevering mellem medlemsstaterne og indføre en ordning for overgivelse mellem judicielle myndigheder. Endvidere vil indførelsen af en ny forenklet ordning for overgivelse af dømte eller mistænkte personer med henblik på straffuldbyrdelse eller retsforfølgning gøre det muligt at mindske den kompleksitet og den risiko for forsinkelser, der er en følge af de nuværende udleveringsprocedurer. De traditionelle samarbejdsrelationer, som hidtil har bestået mellem medlemsstaterne, bør erstattes med en ordning med fri bevægelighed for afgørelser på det strafferetlige område, både afgørelser før domsafsigelsen og endelige afgørelser, i et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed.

[…]

(7) Da målet at erstatte det multilaterale udleveringssystem, der bygger på den europæiske udleveringskonvention af 13. december 1957, ikke i tilstrækkelig grad kan opfyldes af medlemsstaterne, hvis de handler enkeltvis, og derfor bedre kan gennemføres på EU-plan, kan Rådet træffe foranstaltninger i overensstemmelse med subsidiaritetsprincippet, jf. artikel 2 [EU] og artikel 5 [EF]. I overensstemmelse med proportionalitetsprincippet, jf. sidstnævnte artikel, er denne rammeafgørelse ikke mere vidtgående end, hvad der er nødvendigt for at nå disse mål.«

5 Rammeafgørelsens artikel 1 med overskriften »Definition af og pligten til at fuldbyrde en europæisk arrestordre« bestemmer følgende i stk. 1 og 2:

»1. Den europæiske arrestordre er en retsafgørelse truffet af en medlemsstat med det formål, at en anden medlemsstat anholder og overgiver en eftersøgt person med henblik på strafforfølgning eller fuldbyrdelse af en frihedsstraf eller en anden frihedsberøvende foranstaltning.

2. Medlemsstaterne fuldbyrder enhver europæisk arrestordre på grundlag af princippet om gensidig anerkendelse og i overensstemmelse med bestemmelserne i denne rammeafgørelse.«

6 Rammeafgørelsens artikel 12 med overskriften »Varetægtsfængsling af en person« bestemmer:

»Når en person anholdes på grundlag af en europæisk arrestordre, skal den fuldbyrdende judicielle myndighed afgøre, om den pågældende skal forblive varetægtsfængslet i overensstemmelse med den fuldbyrdende medlemsstats nationale lovgivning. Den pågældende kan på et hvilket som helst tidspunkt løslades midlertidigt i overensstemmelse med den fuldbyrdende medlemsstats nationale lovgivning, under forudsætning af at denne medlemsstats kompetente myndighed træffer enhver foranstaltning, den måtte finde nødvendig, for at undgå, at den pågældende flygter.«

7 Rammeafgørelsens artikel 15, stk. 1, bestemmer:

»Den fuldbyrdende judicielle myndighed træffer afgørelse om overgivelse af den pågældende inden for de frister og på de betingelser, der er fastsat i denne rammeafgørelse.«

8 Rammeafgørelsens artikel 23 med overskriften »Frist for overgivelse af den eftersøgte« bestemmer:

»1. Den eftersøgte overgives snarest muligt på en dato, der aftales mellem de berørte myndigheder.

2. Den pågældende overgives senest ti dage efter, at den endelige afgørelse om at fuldbyrde den europæiske arrestordre er truffet.

3. Hvis det på grund af omstændigheder, som ikke kan tilskrives nogen af medlemsstaterne, viser sig umuligt at overgive den eftersøgte inden for den i stk. 2 fastsatte frist, kontakter den fuldbyrdende judicielle myndighed og den udstedende judicielle myndighed straks hinanden og aftaler en ny dato for overgivelse. I så fald finder overgivelsen sted senest ti dage efter den således aftalte nye dato.

4. En overgivelse kan undtagelsesvis udsættes midlertidigt af tungtvejende humanitære grunde, f.eks. hvis der er vægtige grunde til at antage, at den klart ville bringe den eftersøgtes liv eller helbred i fare. Den europæiske arrestordre skal fuldbyrdes, så snart disse grunde ikke længere foreligger. Den fuldbyrdende judicielle myndighed underretter straks den udstedende judicielle myndighed herom, og de aftaler en ny dato for overgivelsen. I så fald finder overgivelsen sted senest ti dage efter den således aftalte nye dato.

5. Hvis den pågældende stadig er varetægtsfængslet efter udløbet af de i stk. 2-4 nævnte frister, løslades han.«

Irsk ret

9 Section 16(1) og (2) i European Arrest Warrant Act 2003 (lov om den europæiske arrestordre af 2003) i den affattelse, der finder anvendelse på tvisten i hovedsagen, regulerer muligheden for High Court (ret i første instans, Irland) for at afsige kendelse om overgivelse af personer, der er genstand for en europæisk arrestordre.

10 Denne lovs section 16(3A) bestemmer, at en person, der er omfattet af en sådan kendelse, i princippet skal overgives til den udstedende medlemsstat senest ti dage efter, at kendelsen har fået virkning.

11 Denne lovs section 16(4) og (5) har følgende ordlyd:

»(4) Når High Court [(ret i første instans)] afsiger en kendelse i henhold til subsection (1) eller (2), skal den, medmindre den udsætter overgivelsen i henhold til section 18

[…]

b) beslutte, at personen skal tilbageholdes i fængsel […] i et tidsrum, der ikke overstiger 25 dage, i afventning af kendelsens fuldbyrdelse, og

c) beslutte, at personen atter fremstilles for High Court [(ret i første instans)]:
   i) såfremt personen ikke overgives inden udløbet af fristen for overgivelse i subsection (3A) så snart som muligt efter udløbet heraf, eller
   ii) såfremt det inden fristudløbet som omhandlet i punkt i) fremgår for den centrale myndighed i staten, at personen ikke vil blive overgivet inden udløbet på grund af omstændigheder, som ikke kan tilskrives staten eller den udstedende stat.

5) Når en person fremstilles for High Court [(ret i første instans)] i medfør af subsection (4)(c), skal High Court [(ret i første instans)]

a) såfremt den finder, at personen ikke blev overgivet inden for fristen for overgivelse i subsection (3A) eller i givet fald ikke vil blive overgivet inden for denne frist på grund af omstændigheder, som ikke kan tilskrives staten eller den udstedende stat
   i) efter aftale med den udstedende judicielle myndighed fastsætte en ny dato for personens overgivelse og
   ii) beslutte, at personen skal tilbageholdes i fængsel […] i et tidsrum, der ikke overstiger ti dage fra den i punkt i) fastsatte dato, i afventning af overgivelsen

og

b) i alle andre tilfælde beslutte, at personen skal løslades.«

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

12 Tomas Vilkas er genstand for to europæiske arrestordrer udstedt af en litauisk ret.

13 Ved to kendelser af 9. juli 2015 besluttede High Court (ret i første instans) at overgive Tomas Vilkas til de litauiske myndigheder senest ti dage efter, at disse kendelser havde fået virkning, dvs. senest den 3. august 2015.

14 De irske myndigheder forsøgte den 31. juli 2015 at overgive Tomas Vilkas til de litauiske myndigheder og planlagde med henblik herpå at anvende en kommerciel flyvning. Som følge af Tomas Vilkas' modstand lykkedes dette første forsøg på overgivelse ikke, idet flyets pilot nægtede at have ham om bord på flyet.

15 High Court (ret i første instans) besluttede dernæst at overgive Tomas Vilkas til de litauiske myndigheder senest ti dage efter den 6. august 2015. Den 13. august 2015 mislykkedes et nyt forsøg på overgivelse som følge af den pågældendes adfærd.

16 Minister for Justice and Equality (justits- og ligestillingsminister, Irland) indgav derfor en anmodning til High Court (ret i første instans) om tilladelse til at gøre et tredje forsøg på at overgive Tomas Vilkas til den litauiske myndigheder, denne gang ad sø- og landvejen. High Court (ret i første instans) fastslog imidlertid den 14. august 2015, at den ikke havde kompetence til at behandle denne anmodning og besluttede at løslade Tomas Vilkas.

17 Minister for Justice and Equality iværksatte appel af denne dom for den forelæggende ret.

18 På denne baggrund har Court of Appeal (appeldomstol, Irland) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Omhandler og/eller giver rammeafgørelsens artikel 23 mulighed for at aftale en ny overgivelsesdato mere end én gang?

2) Såfremt dette er tilfældet, findes en sådan mulighed da i nogle eller alle af de følgende situationer: Hvor overgivelsen af den eftersøgte inden for den i artikel 23, stk. 2, fastsatte frist allerede er blevet forhindret af omstændigheder, som ikke kan tilskrives nogen af medlemsstaterne, fører til aftalen om en ny overgivelsesdato, og sådanne omstændigheder

— anses for stadig at foreligge eller

— hvis de er ophørt, anses for at være genindtruffet, eller

— hvis de er ophørt, andre sådanne omstændigheder er opstået, som har forhindret eller sandsynligvis vil forhindre overgivelsen af den eftersøgte inden for den frist, der er fastsat for den nævnte nye overgivelsesdato?«

Om de præjudicielle spørgsmål

19 Med spørgsmålene, som skal behandles samlet, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om rammeafgørelsens artikel 23 skal fortolkes således, at den er til hinder for, at den fuldbyrdende judicielle myndighed og den udstedende judicielle myndighed i en situation som den i hovedsagen omhandlede aftaler en ny overgivelsesdato i medfør af rammeafgørelsens artikel 23, stk. 3, såfremt den eftersøgtes gentagne modstand har forhindret overgivelse af den pågældende inden for fristen på ti dage efter, at en ny overgivelsesdato første gang blev aftalt i henhold til bestemmelsen.

20 I denne henseende bemærkes, at rammeafgørelsens artikel 15, stk. 1, generelt bestemmer, at den fuldbyrdende judicielle myndighed træffer afgørelse om overgivelse af den eftersøgte person »inden for de frister og på de betingelser, der er fastsat i denne rammeafgørelse«.

21 Hvad navnlig angår den sidste fase af overgivelsesproceduren bestemmer rammeafgørelsens artikel 23, stk. 1, at den eftersøgte overgives snarest muligt på en dato, der aftales mellem de berørte myndigheder.

22 Dette princip er konkretiseret i rammeafgørelsens artikel 23, stk. 2, som fastsætter, at den eftersøgte overgives senest ti dage efter, at den endelige afgørelse om at fuldbyrde den europæiske arrestordre er truffet.

23 EU-lovgiver har imidlertid tilladt visse undtagelser fra denne regel, idet den har fastsat dels, at de berørte myndigheder kan aftale en ny overgivelsesdato i visse situationer, som er defineret i rammeafgørelsens artikel 23, stk. 3 og 4, dels, at overgivelsen af den eftersøgte dernæst finder sted senest ti dage efter den således aftalte nye dato.

24 Nærmere bestemt fastsætter rammeafgørelsens artikel 23, stk. 3, første punktum, at den fuldbyrdende judicielle myndighed og den udstedende judicielle myndighed aftaler en ny dato for overgivelse, hvis det på grund af omstændigheder, som ikke kan tilskrives nogen af medlemsstaterne, viser sig umuligt at overgive den eftersøgte inden for den i rammeafgørelsens artikel 23, stk. 2, fastsatte frist.

25 Rammeafgørelsens artikel 23, stk. 3, synes således ikke udtrykkeligt at sætte en begrænsning for, hvor mange gange der kan aftales en ny overgivelsesdato mellem de berørte myndigheder, hvis det på grund af omstændigheder, som ikke kan tilskrives nogen af medlemsstaterne, viser sig umuligt at overgive den eftersøgte inden for den fastsatte frist.

26 Den forelæggende ret har imidlertid anført, at rammeafgørelsens artikel 23, stk. 3, første punktum, udtrykkeligt alene henviser til en situation, hvor det på grund af omstændigheder, som ikke kan tilskrives nogen af medlemsstaterne, viser sig umuligt at overgive den eftersøgte »inden for den i [rammeafgørelsens artikel 23,] stk. 2, fastsatte frist«, dvs. »senest ti dage efter, at den endelige afgørelse om at fuldbyrde den europæiske arrestordre er truffet«.

27 Den forelæggende ret ønsker således oplyst, om den regel, der er fastsat i rammeafgørelsens artikel 23, stk. 3, første punktum, finder anvendelse på situationer, hvor omstændigheder, som ikke kan tilskrives nogen af medlemsstaterne, og som er opstået efter udløbet af denne frist, har gjort det umuligt at overføre den eftersøgte senest ti dage efter, at der første gang blev aftalt en ny overgivelsesdato i henhold til bestemmelsen.

28 I denne henseende bemærkes for det første, at en ordlydsfortolkning af rammeafgørelsens artikel 23, stk. 3, ikke nødvendigvis er til hinder for, at den finder anvendelse på sådanne situationer.

29 Hvis det på grund af omstændigheder, som ikke kan tilskrives nogen af medlemsstaterne, viser sig umuligt at overgive den eftersøgte inden for en frist på ti dage efter, at der første gang er aftalt en ny overgivelsesdato, må betingelsen om, at overgivelsen af den eftersøgte var umulig at gennemføre inden for en frist på ti dage efter, at den endelige afgørelse om at fuldbyrde den europæiske arrestordre var truffet, således hypotetisk set have været opfyldt, for at denne første nye overgivelsesdato kunne aftales, således som generaladvokaten har anført i punkt 25 i forslaget til afgørelse.

30 I overensstemmelse med Domstolens faste praksis skal der for det andet ved fortolkningen af en EU-retlig bestemmelse ikke blot tages hensyn til dens ordlyd, men også til den sammenhæng, hvori bestemmelsen indgår, og de mål, der forfølges med den ordning, som den udgør en del af (dom af 19.12.2013, Koushkaki, C-84/12, EU:C:2013:862, præmis 34, og af 16.11.2016, Hemming m.fl., C-316/15, EU:C:2016:879, præmis 27).

31 I denne henseende bemærkes, at rammeafgørelsen med indførelsen af en ny forenklet og mere effektiv ordning for overgivelse af personer, der er dømt eller mistænkt for at have overtrådt straffelovgivningen, har til formål at lette og fremskynde det retlige samarbejde med henblik på at bidrage til at gennemføre Unionens erklærede mål om at blive et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed på grundlag af den høje grad af tillid, der skal være mellem medlemsstaterne (dom af 16.7.2015, Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, præmis 28, og af 5.4.2016, Aranyosi og Căldăraru, C-404/15 og C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, præmis 76).

32 I denne forbindelse tilsigter rammeafgørelsens artikel 23 i lighed med rammeafgørelsens artikel 15 og 17 at fremskynde det retlige samarbejde ved at pålægge frister for vedtagelsen af afgørelser om den europæiske arrestordre, som medlemsstaterne er forpligtet til at overholde (jf. i denne retning dom af 30.5.2013, F, C-168/13 PPU, EU:C:2013:358, præmis 58, og af 16.7.2015, Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, præmis 29 og 33).

33 At fastslå, at den fuldbyrdende judicielle myndighed ikke kan få en ny frist til at overgive den eftersøgte, hvis det på grund af omstændigheder, som ikke kan tilskrives nogen af medlemsstaterne, i praksis har vist sig umuligt at overgive den pågældende inden for en frist på ti dage efter, at der første gang er aftalt en ny dato i henhold til rammeafgørelsens artikel 23, stk. 3, ville imidlertid medføre, at denne myndighed undergives en forpligtelse, som det ikke er muligt at efterleve, og som på ingen måde bidrager til at nå det formål om at fremskynde det retlige samarbejde, som forfølges.

34 Rammeafgørelsens artikel 23, stk. 3, skal derudover fortolkes under hensyntagen til rammeafgørelsens artikel 23, stk. 5.

35 Sidstnævnte bestemmelse fastsætter, at hvis den eftersøgte stadig er varetægtsfængslet efter udløbet af de i rammeafgørelsens artikel 23, stk. 2-4, nævnte frister, løslades han.

36 Heraf følger, at såfremt rammeafgørelsens artikel 23, stk. 3, skulle fortolkes således, at reglen fastsat i bestemmelsens første punktum ikke finder anvendelse, hvis det på grund af omstændigheder, som ikke kan tilskrives nogen af medlemsstaterne, viser sig umuligt at overgive den eftersøgte inden for en frist på ti dage efter, at der første gang er aftalt en ny overgivelsesdato i henhold til bestemmelsen, ville det i en sådan situation være obligatorisk at løslade den eftersøgte, hvis den pågældende stadig var varetægtsfængslet, uafhængigt af sagens omstændigheder, eftersom fristen i nævnte bestemmelse var udløbet.

37 Denne fortolkning ville således i væsentlig grad kunne begrænse effektiviteten af de procedurer, der er fastsat i rammeafgørelsen, og ville derfor være til hinder for den fulde gennemførelse af det formål, der forfølges hermed, som består i at lette det retlige samarbejde ved indførelsen af en mere effektiv ordning for overgivelse af personer, der er dømt eller mistænkt for at have overtrådt straffelovgivningen.

38 Nævnte fortolkning ville desuden kunne føre til, at den eftersøgte løslades i situationer, hvor forlængelsen af den pågældendes varetægtsfængsling ikke skyldes manglende omhu fra den fuldbyrdende myndigheds side, og hvor den samlede varighed af den pågældendes varetægtsfængsling ikke er for vidtgående, henset til bl.a. personens eventuelle medvirken til, at proceduren er blevet forsinket, til den straf, som denne person kan blive idømt, og til, hvorvidt der i givet fald foreligger en flugtrisiko (jf. i denne retning dom af 16.7.2015, Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, præmis 59).

39 På denne baggrund skal det fastslås, at rammeafgørelsens artikel 23, stk. 3, skal fortolkes således, at de berørte myndigheder ligeledes skal aftale en ny overgivelsesdato i medfør af denne bestemmelse, hvis det på grund af omstændigheder, som ikke kan tilskrives nogen af medlemsstaterne, viser sig umuligt at overgive den eftersøgte inden for ti dage efter, at der første gang er blevet aftalt en ny overgivelsesdato i henhold til nævnte bestemmelse.

40 Denne konklusion drages ikke i tvivl af forpligtelsen til at fortolke rammeafgørelsens artikel 23, stk. 3, i overensstemmelse med artikel 6 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, som fastsætter, at enhver har ret til frihed og personlig sikkerhed (jf. i denne retning dom af 16.7.2015, Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, præmis 54).

41 Den fortolkning af rammeafgørelsens artikel 23, stk. 3, der er indeholdt i nærværende doms præmis 39, indebærer ganske vist, at den fuldbyrdende judicielle myndighed ikke nødvendigvis er forpligtet til at løslade den eftersøgte, hvis den pågældende stadig er varetægtsfængslet, såfremt det på grund af

omstændigheder, som ikke kan tilskrives nogen af medlemsstaterne, viser sig umuligt at overgive den pågældende inden for ti dage efter, at der første gang er blevet aftalt en ny overgivelsesdato i henhold til nævnte bestemmelse.

42 Som generaladvokaten har anført i punkt 37 i forslaget til afgørelse, indebærer denne fortolkning imidlertid ikke et krav om, at den eftersøgte fortsat skal være varetægtsfængslet, da rammeafgørelsens artikel 12 præciserer, at det tilkommer den fuldbyrdende judicielle myndighed at afgøre, om den pågældende skal forblive varetægtsfængslet i overensstemmelse med den fuldbyrdende medlemsstats nationale lovgivning, og at den pågældende på et hvilket som helst tidspunkt kan løslades midlertidigt i overensstemmelse med nævnte lovgivning, under forudsætning af at den kompetente myndighed træffer enhver foranstaltning, den måtte finde nødvendig, for at undgå, at den pågældende flygter.

43 Når de berørte myndigheder for anden gang aftaler en ny overgivelsesdato i henhold til rammeafgørelsens artikel 23, stk. 3, kan den fuldbyrdende judicielle myndighed i overensstemmelse med artikel 6 i chartret om grundlæggende rettigheder i denne sammenhæng kun beslutte fortsat at varetægtsfængsle den eftersøgte, såfremt overgivelsesproceduren er blevet ført med tilstrækkelig omhu, og varigheden af varetægtsfængslingen dermed ikke er for vidtgående. For at sikre, at dette er tilfældet, skal denne myndighed foretage en konkret prøvelse af den omhandlede situation under hensyntagen til alle de relevante forhold (jf. i denne retning dom af 16.7.2015, Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, præmis 58 og 59).

44 Det skal på denne baggrund fastslås, om den fuldbyrdende judicielle myndighed og den udstedende judicielle myndighed skal aftale endnu en ny overgivelsesdato i medfør af rammeafgørelsens artikel 23, stk. 3, i en situation som den i hovedsagen omhandlede, hvor den eftersøgtes gentagne modstand har forhindret den pågældendes overgivelse inden for en frist på ti dage efter, at der første gang blev aftalt en ny overgivelsesdato i henhold til bestemmelsen.

45 I denne henseende bemærkes, at der består en vis divergens mellem de forskellige sprogversioner af rammeafgørelsens artikel 23, stk. 3, med hensyn til betingelserne for at anvende reglen i bestemmelsens første punktum.

46 Mens den græske, den franske, den italienske, den portugisiske, den rumænske og den finske version af bestemmelsen undergiver anvendelsen af denne regel en betingelse om, at det skal være umuligt at foretage overgivelsen som følge af force majeure i en af medlemsstaterne, henviser andre sprogversioner af samme bestemmelse, f.eks. den spanske, den tjekkiske, den danske, den tyske, den engelske, den nederlandske, den polske, den slovakiske og den svenske, snarere til, at det skal være umuligt at foretage overgivelsen på grund af omstændigheder, som ikke kan tilskrives nogen af de berørte medlemsstater.

47 Nødvendigheden af en ensartet fortolkning af en EU-retlig bestemmelse udelukker imidlertid, at en bestemmelses ordlyd i tvivlstilfælde betragtes isoleret, idet det tværtimod er påkrævet, at den fortolkes i overensstemmelse med såvel ophavsmandens virkelige vilje som det af ham forfulgte mål, navnlig i lyset af dens affattelse på alle sprogene (jf. i denne retning dom af 20.11.2001, Jany m.fl., C-268/99, EU:C:2001:616, præmis 47, og af 19.9.2013, van Buggenhout og van de Mierop, C-251/12, EU:C:2013:566, præmis 26 og 27).

48 I denne forbindelse skal det fremhæves, at den ordlyd, der er anvendt i rammeafgørelsens artikel 23, stk. 3, har sin oprindelse i artikel 11, stk. 3, i konventionen om forenklet udleveringsprocedure.

49 Selv om den engelske og den svenske sprogversion af sidstnævnte bestemmelse henviser til omstændigheder, som ligger uden for de omhandlede medlemsstaters kontrol, må det fastslås, at den spanske, den danske, den tyske, den græske, den franske, den italienske, den nederlandske, den portugisiske og den finske version af bestemmelsen alle henviser til force majeure.

50 Det fremgår endvidere af de forskellige sprogversioner af den forklarende rapport til konventionen, at det udtryk, der er anvendt i konventionens artikel 11, stk. 3, skal fortolkes strengt, således at der er tale om en situation, som ikke har kunnet forudses, og som ikke har kunnet afværges. Denne præcisering tyder på, at de kontraherende parter i konventionen i sidste ende ønskede at henvise til begrebet force majeure, således som dette begreb normalt forstås, hvilket bekræftes af den liste af eksempler, der er nævnt i den forklarende rapport.

51 De forskellige sprogversioner af begrundelsen til Kommissionens forslag (KOM(2001) 522 endelig), som førte til vedtagelsen af rammeafgørelsen, henviser desuden til konventionen om forenklet udleveringsprocedure og gengiver de forklaringer, der er indeholdt i den forklarende rapport til konventionen, og som er nævnt i nærværende doms foregående præmis. Den spanske, den danske, den tyske, den engelske, den nederlandske og den svenske sprogversion af nævnte begrundelse henviser endog udtrykkeligt til begrebet force majeure med henblik på at præcisere rækkevidden af begrebet omstændigheder, som ikke kan tilskrives nogen af de omhandlede medlemsstater.

52 Disse forskellige forhold bidrager til at påvise, at anvendelsen af sidstnævnte begreb i nogle af sprogversionerne ikke betyder, at EU-lovgiver havde til hensigt, at reglen i rammeafgørelsens artikel 23, stk. 3, første punktum, skulle finde anvendelse på andre situationer end dem, hvor det på grund af force majeure i en af de omhandlede medlemsstater viser sig umuligt at overgive den eftersøgte.

53 Det følger af fast retspraksis inden for flere EU-retlige områder, at begrebet force majeure betegner de usædvanlige og uforudsigelige omstændigheder, som den, der påberåber sig dem, ikke har nogen indflydelse på, og hvis konsekvenser den pågældende ikke har mulighed for at undgå, heller ikke selv om han udviser den størst mulige påpasselighed (jf. i denne retning dom af 18.12.2007, Société Pipeline Méditerranée et Rhône, C-314/06, EU:C:2007:817, præmis 23, af 18.3.2010, SGS Belgium m.fl., C-218/09, EU:C:2010:152, præmis 44, og af 18.7.2013, Eurofit, C-99/12, EU:C:2013:487, præmis 31).

54 Det følger imidlertid ligeledes af fast retspraksis, at begrebet force majeure ikke har et ensartet indhold inden for de forskellige områder af EU-retten, hvor det anvendes, idet begrebet skal fastlægges i den juridiske sammenhæng, hvor det får betydning (dom af 18.12.2007, Société Pipeline Méditerranée et Rhône, C-314/06, EU:C:2007:817, præmis 25, af 18.3.2010, SGS Belgium m.fl., C-218/09, EU:C:2010:152, præmis 45, og af 18.7.2013, Eurofit, C-99/12, EU:C:2013:487, præmis 32).

55 For så vidt angår begrebet omstændigheder, som ikke kan tilskrives nogen af medlemsstaterne som omhandlet i rammeafgørelsens artikel 23, stk. 3, første punktum, skal der derfor tages hensyn til rammeafgørelsens opbygning og formål med henblik på at fortolke og anvende de kriterier for, at der foreligger force majeure, som følger af Domstolens praksis (jf. analogt dom af 18.12.2007, Société Pipeline Méditerranée et Rhône, C-314/06, EU:C:2007:817, præmis 26).

56 I denne forbindelse bemærkes, at rammeafgørelsens artikel 23, stk. 3, udgør en undtagelse fra reglen i rammeafgørelsens artikel 23, stk. 2. Begrebet omstændigheder, som ikke kan tilskrives nogen af medlemsstaterne som omhandlet i rammeafgørelsens artikel 23, stk. 3, skal derfor fortolkes strengt (jf. analogt dom af 14.6.2012, CIVAD, C-533/10, EU:C:2012:347, præmis 24 og 25, og af 18.7.2013, Eurofit, C-99/12, EU:C:2013:487, præmis 37).

57 Det skal desuden fremhæves, at det fremgår af ordlyden af rammeafgørelsens artikel 23, stk. 3, at en indtræden af omstændigheder, som ikke kan tilskrives nogen af medlemsstaterne, kun kan begrunde en forlængelse af fristen for overgivelse af den eftersøgte, såfremt disse omstændigheder indebærer, at overgivelsen af den pågældende viser sig »umulig« inden for den fastsatte frist. Alene den omstændighed, at overgivelsen af den pågældende blot er blevet mere vanskelig, kan således ikke begrunde en anvendelse af reglen i nævnte bestemmelses første punktum.

58 I denne forbindelse synes en eftersøgt persons modstand mod overgivelse ganske vist med rette at kunne anses for en usædvanlig omstændighed, som de berørte myndigheder ikke har indflydelse på.

59 Det forhold, at visse eftersøgte udviser modstand mod en overgivelse, kan derimod i princippet ikke kvalificeres som en uforudsigelig omstændighed.

60 I en situation som den i hovedsagen omhandlede, hvor den eftersøgte allerede har gjort modstand under det første forsøg på overgivelse, kan den omstændighed, at den pågældende også gør modstand under det andet overgivelsesforsøg, så meget desto mere sædvanligvis ikke anses for uforudsigelig. Som generaladvokaten har anført i punkt 71 i forslaget til afgørelse, gør det samme sig gældende for flypilotens afvisning af at medtage en passager, der udviser voldelig adfærd.

61 Hvad angår betingelsen om, at en omstændighed kun kan være omfattet af force majeure, såfremt konsekvenserne heraf ikke kunne have været undgået på trods af, at der er udvist størst mulig påpasselighed, bemærkes, at de berørte myndigheder råder over midler, der i de fleste tilfælde gør det muligt for dem at overvinde den modstand, som en eftersøgt udviser.

62 Det kan således ikke udelukkes, at disse myndigheder for at imødegå den eftersøgtes modstand har adgang til visse tvangsforanstaltninger på de betingelser, der er fastsat i national ret, og under iagttagelse af den eftersøgtes grundlæggende rettigheder.

63 Det er ligeledes muligt generelt at overveje anvendelsen af transportmidler, hvis anvendelse ikke effektivt kan forhindres ved den eftersøgtes modstand. Det fremgår desuden af forelæggelsesafgørelsen, at en sådan løsning i sidste ende blev foreslået af de berørte myndigheder i hovedsagen.

64 Det kan imidlertid ikke fuldstændigt udelukkes, at det på grund af ekstraordinære omstændigheder objektivt må antages, at den modstand, som en eftersøgt udviste mod sin overgivelse, ikke kunne have været forudset af de berørte myndigheder, og at konsekvenserne for overgivelsen ikke kunne have været undgået på trods af, at disse myndigheder udviste størst mulig påpasselighed. I et sådant tilfælde finder rammeafgørelsens artikel 23, stk. 3, første punktum, anvendelse.

65 Det tilkommer således den forelæggende ret at efterprøve, om det er godtgjort, at der foreligger sådanne omstændigheder i hovedsagen.

66 For så vidt som det er muligt, at den forelæggende ret måtte konkludere, at den modstand, som den eftersøgte gentagne gange udviste i hovedsagen, ikke kan kvalificeres som »omstændigheder, som ikke kan tilskrives nogen af medlemsstaterne« som omhandlet i rammeafgørelsens artikel 23, stk. 3, skal det desuden fastslås, om en sådan konklusion indebærer, at den fuldbyrdende myndighed og den udstedende myndighed ikke længere er forpligtet til at aftale en ny overgivelsesdato, eftersom de frister, der er fastsat i rammeafgørelsens artikel 23, er udløbet.

67 Selv om rammeafgørelsens artikel 15, stk. 1, klart bestemmer, at den fuldbyrdende judicielle myndighed træffer afgørelse om overgivelse af den pågældende person inden for de frister, der er fastsat i rammeafgørelsen, er denne bestemmelses ordlyd ikke tilstrækkelig med henblik på at fastslå, om fuldbyrdelsen af en europæisk arrestordre skal gennemføres efter udløbet af disse frister, og navnlig om den fuldbyrdende judicielle myndighed er forpligtet til at foretage overgivelsen efter udløbet af de frister, der er fastsat i rammeafgørelsens artikel 23, og om myndigheden med henblik herpå skal aftale en ny overgivelsesdato med den udstedende judicielle myndighed (jf. analogt dom af 16.7.2015, Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, præmis 34).

68 I denne henseende bemærkes, at det følger af Domstolens faste praksis, at princippet om gensidig anerkendelse, der udgør »hjørnestenen« i det retlige samarbejde, i medfør af rammeafgørelsens artikel 1, stk. 2, indebærer, at medlemsstaterne i princippet har pligt til at fuldbyrde en europæisk arrestordre (jf. analogt dom af 16.7.2015, Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, præmis 36).

69 Henset til dels den centrale karakter af forpligtelsen til at fuldbyrde den europæiske arrestordre inden for den ordning, der er indført ved rammeafgørelsen, dels den omstændighed, at der ikke i rammeafgørelsen findes en udtrykkelig angivelse for så vidt angår begrænsninger af denne forpligtelses tidsmæssige gyldighed, kan den regel, der er fastsat i rammeafgørelsens artikel 15, stk. 1, derfor ikke fortolkes således, at den indebærer, at den fuldbyrdende judicielle myndighed ikke længere kan aftale en ny overgivelsesdato med den udstedende judicielle myndighed, eller at den fuldbyrdende medlemsstat ikke længere er forpligtet til at fremme proceduren til fuldbyrdelse af den europæiske arrestordre efter udløbet af de frister, der er fastsat i rammeafgørelsens artikel 23 (jf. analogt dom af 16.7.2015, Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, præmis 37).

70 Det bemærkes i øvrigt, at selv om EU-lovgiver i rammeafgørelsens artikel 23, stk. 5, udtrykkeligt har præciseret, at udløbet af de frister, der er omhandlet i rammeafgørelsens artikel 23, stk. 2-4, indebærer, at den eftersøgte løslades, hvis den pågældende stadig er varetægtsfængslet, har EU-lovgiver ikke tillagt udløbet af disse frister nogen anden virkning, og EU-lovgiver har navnlig ikke fastsat, at fristernes udløb fratager de berørte myndigheder deres mulighed for at aftale en overgivelsesdato i henhold til rammeafgørelsens artikel 23, stk. 1, eller fritager den fuldbyrdende medlemsstat fra dennes forpligtelse til at fuldbyrde en europæisk arrestordre (jf. analogt dom af 16.7.2015, Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, præmis 38).

71 En fortolkning af rammeafgørelsens artikel 15, stk. 1, og artikel 23, hvorefter den fuldbyrdende judicielle myndighed ikke længere hverken skal foretage en overgivelse af den eftersøgte eller med henblik herpå aftale en ny overgivelsesdato med den udstedende judicielle myndighed efter udløbet af de frister, der er fastsat i rammeafgørelsens artikel 23, ville desuden kunne gribe ind i det mål om at fremskynde og forenkle det retlige samarbejde, der forfølges med rammeafgørelsen, idet denne fortolkning bl.a. ville kunne tvinge den udstedende medlemsstat til at udstede en anden europæisk arrestordre med henblik på gennemførelsen af en ny overgivelsesprocedure inden for de frister, der er fastsat i rammeafgørelsen (jf. analogt dom af 16.7.2015, Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, præmis 40).

72 Det følger af det ovenstående, at den blotte omstændighed, at de frister, der er fastsat i rammeafgørelsens artikel 23, er udløbet, ikke fritager den fuldbyrdende medlemsstat fra sin forpligtelse til at fremme proceduren til fuldbyrdelse af en europæisk arrestordre og foretage en overgivelse af den eftersøgte, idet de berørte medlemsstater med henblik herpå skal aftale en ny overgivelsesdato (jf. analogt dom af 16.7.2015, Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, præmis 42).

73 I en sådan situation følger det ikke desto mindre af rammeafgørelsens artikel 23, stk. 5, at den eftersøgte som følge af, at de i artiklen fastsatte frister er udløbet, skal løslades, hvis den pågældende stadig er varetægtsfængslet.

74 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal de forelagte spørgsmål besvares på følgende måde:

— Rammeafgørelsens artikel 23, stk. 3, skal fortolkes således, at den fuldbyrdende judicielle myndighed og den udstedende judicielle myndighed i en situation som den i hovedsagen omhandlede skal aftale en ny overgivelsesdato i medfør af nævnte bestemmelse, hvis det på grund af den eftersøgtes gentagne modstand har vist sig umuligt at overgive den pågældende inden for en frist på ti dage efter, at der første gang er aftalt en ny overgivelsesdato i henhold til bestemmelsen, forudsat at denne modstand på grund af ekstraordinære omstændigheder ikke kunne have været forudset af

myndighederne, og at konsekvenserne heraf ikke kunne have været undgået på trods af, at myndighederne udviste størst mulig påpasselighed, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve.

— Rammeafgørelsens artikel 15, stk. 1, og artikel 23 skal fortolkes således, at disse myndigheder fortsat er forpligtet til at aftale en ny overgivelsesdato, når de frister, der er fastsat i nævnte artikel 23, er udløbet.

Sagens omkostninger

75 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Tredje Afdeling) for ret:

Artikel 23, stk. 3, i Rådets rammeafgørelse 2002/584/RIA af 13. juni 2002 om den europæiske arrestordre og om procedurerne for overgivelse mellem medlemsstaterne, som ændret ved Rådets rammeafgørelse 2009/299/RIA af 26. februar 2009, skal fortolkes således, at den fuldbyrdende judicielle myndighed og den udstedende judicielle myndighed i en situation som den i hovedsagen omhandlede skal aftale en ny overgivelsesdato i medfør af nævnte bestemmelse, hvis det på grund af den eftersøgtes gentagne modstand har vist sig umuligt at overgive den pågældende inden for en frist på ti dage efter, at der første gang er aftalt en ny overgivelsesdato i henhold til bestemmelsen, forudsat at denne modstand på grund af ekstraordinære omstændigheder ikke kunne have været forudset af myndighederne, og at konsekvenserne heraf ikke kunne have været undgået på trods af, at myndighederne udviste størst mulig påpasselighed, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve.

Artikel 15, stk. 1, og artikel 23 i rammeafgørelse 2002/584, som ændret ved rammeafgørelse 2009/299, skal fortolkes således, at disse myndigheder fortsat er forpligtet til at aftale en ny overgivelsesdato, når de frister, der er fastsat i nævnte artikel 23, er udløbet.

Underskrifter